

תקצירי קורסים לשנת הלימודים תשע"ז (2016-2017)

תאטרון לילדים

Theater for Children

ד"ר שלי זר ציון

הקורס יעקב אחר תחנות בהתפתחות תיאטרון הילדים ובסוגות מרכזיות הקיימות בו. נדון בצמיחת התיאטרון לילדים בראשית המאה העשרים לצד התגבשות מושג הילד. נושא נוסף אשר ייבחן בקורס זה הוא התאטרון המסחרי לילדים ומקומם של הילדים וההורים כצרכנים של תרבות המונים. מכאן נעבור לתאטרון קאנוני איכותי לילדים, ובחן את הפואטיקה של יצירות קלאסיות לילדים בתאטרון, כגון 'עוז לי גוז לי' מאת אברהם שלונסקי ו'מעלה קרחות' מאת אפרים סידון. מה מאפיין את המימדים הלשוניים האופייניים להצגות הללו, ומהי שפת הבמה שהתגבשה להצגות? מה ההקשרים בין תפיסות ממלכתיות והגמוניות של חינוך לבין תאטרון לילדים של הזרם המרכזי? מכאן נעבור לעיסוק בפוליטי שבתאטרון לילדים. כיצד תאטרון הסמוך על ההבניות הפוליטיות של מערכת החינוך יכול לערער על תפיסות המציאות של הילדים, להרחיב אותה ולחקור אותה? ולבסוף נסיים בפרינג' ותאטרון אמנותי עצמאי לילדים. נבחן כיצד מאפשר דווקא התאטרון לילדים לחקור ולפתח שפה אמנותית חדשה.

קריאה ביצירות מופת – חלק א' (קורס מתוקשב)

Reading in masterpieces of world theatre – part I

ד"ר שלי זר ציון

הקורס מזמן מפגש עם יצירות מופת בתולדות התאטרון המערבי, מיוון הקלאסית ועד לבארוק. נקרא יצירות של שלושת הטרגיקונים היווניים הגדולים שפעלו באתונה במאה החמישית לפני הספירה, ושתי קומדיות מאתונה הקלאסית ומרומא. נתמודד עם "כל-אדם" – מחזה מוסר אנגלי ימי-ביניים, ולאחר מכן נקרא קומדיות וטראגדיות מן הרנסאנס ומן הבארוק מאת לופה דה וגה הספרדי, ניקולו מקיבלי וקרלו גולדוני האיטלקים, ויליאם שקספיר שפעל באנגליה האליזבטנית, ומולייר שיצר תחת בחסותו של המלך לואי ה-14 בצרפת. כל היצירות הללו מהוות ציוני דרך בתאטרון המערבי והעולמי. הן היצירות שבאמצעותן אנו מבינים מהו תאטרון וכיצד השתנתה תפיסת התאטרון לאורך הדורות. יצירות אלו ומחזאים אלו בנו את התשתית הפואטית ליצירה דרמטית עכשווית, ולא אחת הן נוכחות ומשפיעות על יצירות של יוצרים בני זמנינו. בנוסף, היצירות הללו נוכחות ברפרטואר התאטרוני העכשווי. הן מאפשרות לבמאים ולשחקנים להוסיף ולחשוב ולפתח את האמנות הזו, הקרויה תאטרון.

קריאה ביצירות מופת – חלק ב' (קורס מתוקשב)

Reading in masterpieces of world theatre – part II

ד"ר שלי זר ציון

הקורס מזמן מפגש עם יצירות מופת בתולדות התאטרון המערבי, מתקופת ההשכלה ועד לתאטרון פוסט-מודרני במחצית השנייה של המאה ה-20. נקרא את "נתן החכם" של לסינג – אחד המחזות המעצבים לא רק את תפיסת הדרמה הבורגנית, אלא אף את רעיון שוויון הזכויות למיעוטים. באמצעות קריאה ב"שודדים" לשילר וב"וויצק" לביכנר, נתוודע לרומנטיקה הגרמנית. לאחר מכן נעבור לשלושת המחזאים הריאליסטיים שפעלו במפנה המאה: איבסן, סטרינדברג וצ'כוב. התחנה הבאה תעסוק במחזאים פיוטיים שעיצבו את שפתם האמנותית בין שתי מלחמות עולם ומייד לאחריהן: פדריקו גרסיה לורקה הספרדי, יוג'ין אוניל האמריקאי וברטולט ברכט הגרמני. האשכול החותם את הקורס מתמקד ביצירה בשנות החמישים והששים של המאה העשרים. נעסוק במחזות המקושרים לזרמי האבסורד והפוסט-מודרניזם. כל היצירות שבהם עוסק קורס זה מהוות ציוני דרך בתאטרון המודרני. אלו יצירות שעיצבו את השפה של התאטרון המודרני, את אופיו, ואת תפיסת העולם המודרנית. בנוסף כל המחזות הללו מוצגים שוב ושוב ברפרטואר התאטרוני ברחבי העולם, ומהווים השראה לחידושים והתפתחויות בתאטרון – הן בבימוי והן בכתיבה.

מעבדה בקריאה וכתובה אקדמית

Workshop in academic reading and writing

ד"ר שלי זר ציון

זוהי סדנה מחקרית, שבמהלכה יתרגלו הסטודנטים מיומנויות אקדמיות כגון קריאה ביקורתית של מאמרים, עיון במקורות ראשוניים, ניסוח וכתובה של שאלת מחקר, וחיפוש חומר מחקרי. השיעור משלב הוראה פרונטלית עם תרגול פעיל, ומהווה הכנה לכתובה של עבודות פרוסמינר וסמינר. הקורס יתחלק לארבעה אשכולות: האשכול הראשון יעסוק במיפוי הדיסציפלינה של לימודי התיאטרון, וסקירה של גישות מתודולוגיות מרכזיות בתחום. האשכול השני יתמקד בניחות ביקורתית ואינטגרטיבי של מאמרים. האשכול השלישי יתמקד בהבנת שדה הידע בלימודי תיאטרון: ידע ברשת, ידע אקדמי – מבנהו ודפוסי ארגונו, ומקורות ראשוניים ארכיוניים. באשכול הרביעי והמסכם של הקורס יתנסו הסטודנטים בעבודה מחקרית סדנאית, שבמהלכה ינסחו שאלת מחקר, יאתרו חומרים ויבנו ראשי פרקים לעבודת חקר.

שיקספיר בתאטרון המודרני והפוסט-מודרני

Shakespeare in modern and postmodern theatre

ד"ר שלי זר ציון

שקספיר הוא מגדולי המחזאים שידע העולם. למן המאה ה-19 הוא ללא ספק המחזאי המוצג ביותר בעולם כולו: באנגליה ובעולם דובר האנגלית, במרכז של אירופה ובמזרח. הוא זוכה אף לפופולאריות רבה בעולם שמחוץ לאירופה. יצירתו של שקספיר הפכה זה מכבר לפרדיגמה לחשיבה על תרבות, על תפיסת האדם-דמות-שחקן – ובעיקר – על התאטרון עצמו. בקורס נדון לעומק במחזות נבחרים של שקספיר ובהפקות מפתח ליצירתו במהלך המאות העשרים והעשרים ואחת. נבחן כיצד, לדוגמה, הפך "המלט" בבימויו של לורנס אוליבייה, לניסוח מהותי של תפיסת הסובייקט הפסיכולוגי בתאטרון, וכיצד הפך ריצ'רד השלישי לאחד הביטויים הפוליטיים המובהקים של התאטרון של רפובליקת ויימר. נעסוק בפרשנותם של בימאים גדולים כגון מקס ריינהרדט ופיטר ברוק לתפיסת הפנטזיה והפסטורליה ב"חלום ליל קיץ לשקספיר", ונבחן כיצד מתמודדים יוצרים עם תפיסות פוסט-קולוניאליסטיות כאשר הם מעלים את "הסערה". נעסוק גם בטקסטים טפיליים כגון "מכונת המלט" להיינר מילר או "רומזנקרנץ וגילדנשטרן מתים" לטום סטופארד על מנת להבין את תהליכי פירוק הסוייקט האופייני לתאטרון הפוסט-מודרני. אגב כך נתנסה בקריאה דרמטורגית המבקשת לקרוא מציאות משתנה ומורכבת לתוך הטקסט הדרמטי השקספירי הקאנוני.

שחקנים וגישות משחק בתאטרון המודרני

Actors and acting methods in modern theatre

ד"ר שלי זר ציון

מהו המשחק ומהו מקומו בתאטרון המודרני? כיצד אנו דנים בפעלם של שחקנים, אשר שוב המופע שלהם אינו זמין ומהו בכלל איזה מן מקצוע זה הוא "השחקן"? כיצד ניתן ללמוד על סגנונות של משחק ועד דפוסי עבודה של שחקנים? ומהן הזיקות בין תפיסות פילוסופיות של הסובייקט להופעתו של השחקן על הבמה, ולסיכום מהו מקומו של משחק בתרבות בכלל, מחוץ לגבולות התאטרון? הקורס מבקש להתמודד עם שאלות אלו אגב מסע בעקבות אמנות המשחק ושחקנים בשר ודם בתאטרון המודרני, למן ימי המהפכה הצרפתית ודרך המאות ה-19 וה-20. כיצד שיקף פרדוקס השחקן את התפיסה החצרנית הצרפתית ערב המהפכה הצרפתית? ומהי המהפכה שחוללה בתאטרון נוכחותם של השחקנים הרומנטיים הגדולים כגון רשל, שרה ברנהרדט ואלאונורה דוזה? כיצד חוללה השחקנית אליזבת רובינס אירועים פרפורמטיביים פמיניסטיים באמצעות גילום תפקידי נשים בהצגות המבוססות על יצירתו של איבסן, ומה היה מקומו של השחקן באנסמבל שמנהיגו והיוצר הדומיננטי שבו הוא הבמאי. בהמשך הקורס נבקש להתבונן בתפיסת המשחק, הסובייקט והמהפכות אצל בימאים, תיאורטיקנים של תאטרון ומחזאים פוליטיים כגון ברטולט ברכט ולעומתם לבדוק יוצרים בעלי עוגן רוחני כגון אנטוניו ארטו או ירז' גרוטובסקי. ולבסוף נבקש להבין תפיסות חדשות של הגוף ונוכחותו ביצירת ה"Living theater" האמריקאי כמו גם בתופעת הסלבריטאים של ימינו.

אמנות, קהילה ואקטיביזם חברתי

Art, Community, and Social Activism

ד"ר דורית ירושלמי

קורס זה עוסק בקשרים בין אמנות, קהילה ואקטיביזם חברתי ומטרתו להעלות את שאלת תפקיד האמנות בעולם משתנה של מופעי ראווה ומשברי תרבות. נדון במושגים "קהילה" ו"אקטיביזם חברתי" ונתוודע למחשבה פוליטית ולדרכים שבאמצעותם מופיע "הפוליטי" במרחב האמנותי. נתמקד בעיקר בתיאטרון ובמופע כאמצעי וכביטוי של אקטיביזם חברתי. נתחקה אחר שורשי התיאטרון האקטיביסטי דרך דוגמאות מפתח מעולם האמנות בישראל ובעולם נשאל: מתי עשייה אמנותית מגלמת את ההחלטה לקחת אחריות-חברתית, חינוכית או פוליטית? האם די לאמנים להיות בעלי תודעה פוליטית ואכפתיות חברתית או שעליהם להיות גם יזמים? מהי משמעות לקיחת אחריות? האם וכיצד המעורבות הופכת לפעולה מחוללת שינוי? האם אמנות יכולה להוביל שינוי כשהיא מוגבלת לחללים ממוסדים? מתי האמן, בתפקידו המסורתי כמתבונן, מאיר ומצביע על תופעות, עובר לספרה של אמנות אקטיביסטית? הקורס ישלב בין דיון תיאורטי, צפייה וקריאה של טקסטים והתנסות להמחשת התוקף של התיאטרון ככלי לשינוי חברתי.

מפתחות לחקר המופע

Keys to Performance Analysis

ד"ר דורית ירושלמי

קורס זה מציע מפתחות לחקר המופע בתיאטרון ונועד להקנות התבוננות ביקורתית באירוע התיאטרוני. עיקריו הם הבנה סוציו-תרבותית של המופע המאפשרת לראותו כאירוע, תפקידו של הבמאי, המעתק ממחזה להצגה ופונקציית הדרמטורג, היבטיה המרכזיים של המיזנסצנה – חלל, משחק ואובייקט) או אביזר) ומקומו המרחבי והמנטלי של הקהל. בקורס יושם דגש על ההקשרים הסוציו-תרבותיים של מופע תיאטרוני ועל המאבקים המתחוללים בשדה התיאטרון. במהלך הקורס נצפה בהצגות ובמופעים וניישים דרכם את המפתחות לחקר המופע.

מפגשים עם יוצרי וחוקרי תיאטרון ומופע

Discussions with Theatre and Performance Practitioners and Researchers

ד"ר דורית ירושלמי

מטרת הקורס מפגשים עם יוצרי וחוקרי תיאטרון היא לחשוף את קהילת הסטודנטים בחוג לתיאטרון ליוצרי וחוקרי תיאטרון ומופע. למפגשים מוזמנים יוצרים וחוקרים שעשייתם עשויה לשמש כמקור השראה למחשבה ולשיח אודות אמנות התיאטרון והמופע ולהעשיר את "ארגז הכלים" של יוצרי תיאטרון צעירים. היוצרים והחוקרים נבחרים בקפידה על ידי מרצי החוג לתיאטרון. כמה מההרצאות המתוכננות נמצאות בזיקה לקורסים במערכת הלימודים, ואחרות פותחות אופקים לכיוונים חדשים.

תיאטרון ומגדר (כפרו"ס או כסמינר)

Theatre and Gender

ד"ר דורית ירושלמי

בסמינר זה נתוודע להתנסות ולחוויה של נשים בתיאטרון מאז היעדרותן מבמת התיאטרון הקלאסי ועד עיצובו של תיאטרון פמיניסטי. משחר התרבות פרקטיקות של תיאטרון וחקר התיאטרון היו נתונים בידיהם של גברים (לבנים) אשר סיפקו את הבסיס להבנת הדרמה והתיאטרון, להפקת הצגות ולקביעת הקנון של התיאטרון המערבי, כאמרה המקובלת mainstream theatre הוא male-stream theatre. במהלך המאה העשרים (עם התגבשות המחשבה והפעולה הפמיניסטית) ועד היום מועלים על בימות העולם מחזות, הצגות ומופעים המבטאים את חווית החיים הנשית המשתנה מתרבות לתרבות ועל ריבוי פניה ודקויותיה.

Faculty of Humanities, Dr. Hecht Arts Center,
School of the Arts, the Theatre Dept.

בסמינר נעסוק בסוגיות של זהויות מגדריות כפי שהן מוצגות ומיוצגות בדרמה, בתיאטרון ובמופע. נתוודע לתיאוריות פמיניסטיות, לדרכים בהן נרתמו לקריאה בדרמה ובתיאטרון ולהשפעתן על שפות תיאטרוניות ומופיעיות. הסמינר הינו מסע תחנות בצמתים של תיאטרון ומופע שבאמצעותם נכיר מושגים מרכזיים בתיאוריות פמיניסטיות ונסה להבין כיצד הם באים לידי ביטוי במחזות ובמופעים.

במיקוד בסוגיות של מגדר, כפי שהן מתבטאות ומוצגות בתיאטרון, ומפרספקטיבות שונות, הסמינר יעודד מחשבה והערכה של אסתטיקה של תיאטרון המושתתת על התנגדות להדרה והכפפה של נשים ומיעוטים בכלל. בנוסף לשאלות של אסתטיקה הסמינר ישאל שאלות אודות היבטים מטריאליסטיים: איפה הוצגו המופעים? כיצד הם התקבלו? איך הם הופקו, עבור מי, על ידי מי, באיזה מסגרת הפקה? בנוסף לשאלות תיאורטיות על התקבלות, צפייה, שותפות בצפייה, שאלת "הבעלות" על הכתיבה נתנסה בקריאות פמיניסטיות ומגדריות וכך, יש לקוות, ההיבטים התיאורטיים יהפכו מוחשיים ואף יתאפשר לנו להעלות שאלות נוספות. בסוף הקורס תוכלו לרתום גישות פמיניסטיות לעבודתכם התיאטרונית המעשית והעיונית.

התיאטרון של חנוך לוין (כפרו"ס או כסמינר)

The Theater of Hanoch Levin

ד"ר מסעוד חמדאן

הקורס יעסוק בקברטים המוקדמים: את, אני והמלחמה הבאה (1968), קטשוף (1969), מלכת אמבטיה (1970) וכן גם ביצירתו המאוחרת יותר: הלוויה חורפית (1978), יסורי איוב (1981), הזונה הגדולה מבבל (1982), הפטריוט (1982), המתלבט (1990), הכובש (1995-1991), הזונה מאוהיו (1995-1991), האישה המופלאה שבתוכנו (1994), פעורי פה (1995), רצח (1997).

הדיון יתמקד בתחושת העולם הגרוטסקית כסממן פואטי עיקרי העובר כחוט השני ביצירותיו המוקדמות והמאוחרות כאחד וכן במערך הפסיכו-תרבותי המזין תחושת עולם זו.

התיאטרון של סעדאללה ונוס (כפרו"ס או כסמינר)

The Theater of Sa'dalla Wannus

ד"ר מסעוד חמדאן

הסמינר יעסוק במחזות מוקדמים כגון ראס אל ממלוך ג'אבר, אל פיל יא מלק אל זמאן אך גם במחזות יותר מאוחרים כגון יאום מן זמאנא, רחלת חנד'לה מן אל ע'פלה אלא אל יאקד'ה, טוקוס אל אל אשאראת ואל תחולאת.

הדיון יתמקד בפדגוגיזציה ופוליטיזציה כאסטרטגיה תיאטרונית ביצירותיו המוקדמות והמאוחרות כאחד וכן במערך הפסיכו-תרבותי העומד מאחורי אסטרטגיה זו (הסמינר מתקיים בשפה הערבית).

קרנבל וקומדיה: בין היפוך לקיבוע סדרי עולם

Carnival and Comedy: Making and Breaking the World

אלינה מלצר

בקורס נכיר את ההיסטוריה והתאוריה של הקרנבל ואת האופן בו הן פוגשות תאוריה ופרקטיקות של הקומדיה. בהתבסס על טקסטים תאורטיים מכוננים (משל מיכאיל באחטין, טרי איגלטון, הנרי ברגסון, יאן קוט ועוד), נעמוד על אופייה הקרנבלי, החברתי והאסתטי של הקומדיה בתקופות שונות. נבחן כיצד היררכיות חברתיות מגולמות ומתהפכות בקומדיה, נשאל מהו תפקידם של טיפוסים וסטריאוטיפים קומיים ונדון באופן בו מנגנוני כוח מיוצגים, מתהדקים או נשברים, במסגרת הקרנבל והקומדיה כאחד.

"נחוצות צורות חדשות": על מופע מולטימדיה, אינטרמדיה וניו-מדיה

"Let us have new forms": Performance, Multimedia, Intermedia and New-Media

ארז מעין

התיאטרון מאז ומעולם שימש כסוג של היפר-מדיום, המסנתז לתוכו מערכות סימנים שונות לכדי תוצר אמנותי אחד. יתרה מכך, לתיאטרון יש היסטוריה ארוכה של שילוב טכנולוגיות חדשות, מן המכינה היוונית, דרך הנורה החשמלית ועד למופעי מולטימדיה חדשים. בשנים האחרונות, עם התפתחותה של המדיה החדשה (ניו מדיה), מצטרפות גם "צורות חדשות" של מופע, אשר מאתגרות את אופני היצירה, הביצוע והתפיסה.

נושאים:

1. מבוא למדיה, מולטימדיה ואינטרמדיה: מואגנר ועד טוויטר
2. מופע מולטימדיה והחשיבה המודרניסטית של ראשית המאה ה-20
3. אינטרמדיה ואינטרמדיאליות במאה ה-20: קולנוע נסיוני, וידאו ארט, הפנינג, פלוקסוס ואחרים
4. חיות (liveness) ורה-מדיאציה
5. בין "האמיתי" ל"ירטואלי", ריבוי זהויות
6. מבוא לניו מדיה: לב מנביץ', תרבות מדיה, אמנות רשת
7. אימרסיביות ואינטראקטיביות
8. הבמה, המרחב העירוני ומרחב הרשת
9. הרשת כמרחב מופעי
10. המצב הפוסט-הומני והמופע פוסט-הומני

כתיבה דרמטית

Dramatic Writing

עלא חליחל

הקורס יקנה כלים מקצועיים ואומנותיים לכתיבת טקסטים דרמטיים, בנוסף לקריאה וניתוח. הקורס ייכלל בין תרגילים מעשיים לאורך הקורס לבין קריאה אנליטית של מחזות ומאמרים, תוך כדי התמקדות באבני היסוד של הכתיבה לתיאטרון (מבנה, דמות, קונפליקט, הקשר תרבותי ואומנותי) ובזהות האישית של כל משתתף, שיוצרת קונפליקטים ופיתוח היכולת לכתוב אותם.

המפגשים יתנהלו בשפה העברית, אך יהיה אפשר להגיש את התרגילים והעבודה הסופית גם בערבית. בנוסף, למחזות שישולבו בסילבוס תהיה גרסה ערבית לקריאה.

דגנת הפקה: נכנסים לביתה של ברנרדה

Entering the House of Bernarda

בשאר מורקוס | بشار مرقص

במרכז של סדנה זו המחזה "בית ברנרדה אלבה" מאת המחזאי פרדריקו גארסיה לורקה, אשר כתיבתו הסתיימה ביוני 1936, חודשים ספורים לפני שהוצא להורג בידי קבוצת פשיסטים מתומכי פראנקו. המחזה הועלה לראשונה ב-1945, תשע שנים לאחר מותו והפך להיות לאחד המחזות המועלים ביותר ברחבי העולם, יצירת מופת, טקסט רב-רובדי ורב משמעי.

המקרה הספציפי שמגולם במחזה הוא הבית האנדלוסי, ביתה של ברנרדה אלבה שמכיל חמש בנות, אימא אחת, אבא ובעל מת בתקופת אבלות בת שמונה שנים, שעליה מכריזה האם. בסדנה נחקר מה קורה במקום המסוכן שנקרא "בית", בין מוות למוות, בין אבל לאבל, בין שקט לשקט, ומה זה לחיות כאשר הזכות היחידה היא הזכות לציית, כפי שאומרת ברנרדה לאחת מבנותיה, "אין לך שום זכות מלבד הזכות לציית".

המשתתפים יחקרו את המעבר ממילים כתובות אל רגעים בימתיים מגולמים בגוף מול קהל. העבודה על המחזה תאפשר

להתנסות בעבודת שחקן-במאי-מחזאי דרך תחנות כגון: ניתוח המחזה (עבודת שולחן), עבודת מחקר על הדמות, פרשנות, שפה בימתית, עיבוד, מיזנסצנה ועוד.

הדרך ממחזה להצגה מורכבת ופתלתלה והיא מתחילה משאלה פשוטה "למה בחרנו את המחזה הזה?". כאשר מתחילים לענות על השאלה אנחנו נכנסים למסע של שאלות חדשות שמסתיים לעיתים עם כניסת הקהל, ולעיתים לא מסתיים כלל.

סדנת הפקה: "מעבר לקשת בענן"

Over the Rainbow

נטע ישצ'ין

בקורס זאת נשזור חומרים למופע משעשע, מאתגר, קסום ויצירתי ששורשיו בחיפוש. חיפוש אחרי זהות, חיפוש אחרי צורה ותכנים תיאטראליים. להשראה וקונטקסט נעבוד עם "הקוסם מארץ עוץ" מאת פראנק באום ו"הקוסם מארץ עוץ" של סלמן רושדי.

נתנסה בתהליכים יצירתיים שמעוררים את דמיון השחקן ומעודדים חשיבה ועשייה יצירתית אינדיבידואלית בתוך קבוצה. נחקור את האפשרויות הגלומות ביצירת מסע תיאטראלי אקלקטי תוך כדי יצירת דמויות אישיות ואנושיות. נחקור מה יש שם "מעבר לקשת בענן"? האם זה מקום או חלום? איך שוברים את ה"אפור הקיומי"? מה מקומו של הדמיון בחיינו? מה הוא כוח החיים והיכן הוא נמצא? מה זה בית?

סדנת משחק (עבודת השחקן)

Acting Laboratory

סלווה נקארה

מטרת הקורס להתנסות ביסודות המשחק, לגבש ארגז כלים מקצועי ולפתח טכניקה, לעסוק במיומנות ותבונה משחקית. ההתנסויות והתרגילים יבססו את היסודות שעליהם נבנית עבודת השחקן.

יוצרים רבים של התיאטרון פיתחו תיאוריות לגבי המשחק, הסדנה תתבסס על יסודות ההגות והגישות של סטניסלבסקי ואיוואנה צבק במשולב. בסדנה נלמד שפה מקצועית הכוללת את המונחים שלהלן: זיכרון רגשי, הרגשה יצירתית, ההרגשה הנכונה ששחקן צריך להרגיש, לחוש, להקשיב, לראות ולטעום. מטרת על, מטרת הסצנה, מה רוצה הדמות במהלך הסצנה.

מכשולים-גופניים רגשיים ומנטאליים שמקשים על השחקן להשיג את המטרה. תחליף, יצירת הזדהות עם דמות אמיתית מחייו של השחקן. תמונות שעולות בראשו של השחקן בזמן שהוא מדבר או שומע. מקצבים ופעולות, שינויים במחשבה "ביט". רגע לפני כניסת השחקן, שמספק לו פעולה. מקום וקיר רביעי, תכונות של מקום ממשי בחיי השחקן, למציאות הפיזית של הדמות. התנהגות פיזית של השחקן. מונולוג פנימי שמתגלגל בראשו של השחקן בזמן ביצוע התרגיל או הסצנה. נסיבות מוקדמות, ההיסטוריה של הדמות ומצבור חוויות החיים. לשחרר, ליצור התנהגות אנושית בזרימה טבעית של החיים. אפיון דמות, מניעים תבניות פעולה. משמעות החלל, ליצור מקום. מטפורות בימתיות, חפצים כדמויות, אובייקטים. היכולת לביצוע פעולת דיבור ולהפוך את המילה לדבר עצמו ואת הדיבור לאמנות. דיקציה טובה והאינטגרציה בין הגוף והנפש. זמן, תיאטרון הוא אומנות המתרחשת בזמן. התנסות בחוויות זמן שנועה בין הזמנים ביחסית להווה. זיכרון העבר והציפיות לעתיד שלה.

בעבודות הסיום הסטודנטים יתבקשו לתחקיר דוקומנטרי, פיענוח הדמות, הטריגר שמוביל אותה, פיתוח מיומנות של התבוננות במציאות (גם כצופה מהצד) היכרות עם החיים, יכולת של האמן להפוך את המוכר הנראה לדימויים בימתיים מובנים. לזהות סיטואציה דרמטית, יחסי דמויות, עבודה עם פרטנר, קונפליקט, סיפור שעומד מאחורי הדמות וייצוג, גילוי עולם הדימויים. יציגו סצנה שנולדה מהמפגש וההתבוננות. העבודה תתפתח דרך אימפרוביזציה.

משחק דרך השטות

Playing through the nonsense

משה מלכא

חוקי המשחק מתוך שטות ושמחת המשחק, תיאטרון פיזי, חופש ושחרור, זרימה, צחוק, אנסמבל, ליצן קלאסי ומודרני, קול וג'ברי, אבסורד, נונסנס, דמויות בופון, תיאטרון רחוב, מסעות אל עבר הטירוף שבמשחק בעזרת יצירה ויצירתיות.

מופע-תלוי-מקום ואקטיביזם חברתי

Site-specific Performance and Social Activism

דפנה קרון

מעבדה זו מעניקה ידע תאורטי והיסטורי על קבוצות ואמנים שיצרו מחוץ לאולמות ממוסדים והגיבו מתוך מודעות חברתית ופוליטית למציאות בה הם מבקשים ליצור ולפעול. המעבדה בוחנת את הקשר בין פעולה אמנותית ומרחב ציבורי, בין מרחב וקהילה, בין מופע תלוי-מקום וקהילה. במהלך המעבדה יתנסו הסטודנטים בעשייה מופעית תלויה מרחב שהיא בבחינת פעולה אמנותית במרחב הציבורי, פעולה שקוראת את המרחב החברתי ואת המקום עם הקהילה.

תוך בחינת מגמות עכשוויות בשדה האמנות והמופע, כגון, 'אמנות ציבורית חדשה', 'אמנות שיתופית-חברתית' ו'אקטיביזם חברתי-אמנותי', קרי, ארטיביזם, נבחן את הפוטנציאל של עשייה מופעית ו/או תיאטרלית בחיפה. העיר, הקשריה הגיאוגרפיים והחברתיים, ארכיטקטורה, תושבי המקום, הרחובות, החיים עצמם יהפכו לחומרי הגלם לעשייה אמנותית.

המעבדה תכלול שלוש תחנות:

תחנה ראשונה – הקשרים תיאורטיים: יוצגו יידונו ויבחנו מגמות כגון Site Specific, Public Art, Social Art, נלמד יצירת ויוצרים מעוררי השראה שקידמו פרויקטים ארטיביסטיים המשלבים אקטיביזם ואמנות ועשייה אמנותית במרחבים ציבוריים כמו: francis alys, Adrian howells, blast theory, living as for, פסטיבלים וקולקטיבים שפועלים בארץ כגון- קולקטיב אניה, קבוצת מוסללה, אירועי מתחת להר ופסטיבל בבית.

תחנה שנייה – התנסות במרחב: המעבדה תפעל באזור מסוים בחיפה (שכונה, שוק, רחוב) כדי להתנסות בדרכי יצירה במרחב אורבני. נכיר את המרחב: המבנה, האנשים, רקע הסטורי/גאוגרפי, קבוצות שפועלות בו, צרכים, ועוד. נתנסה בתכנון עבודה תלויה מקום ובאפשרויות לפעולה אמנותית במרחב האורבני.

תחנה שלישית - עבודה לקראת אירוע: מצוידים בפרקטיקות שנוסו במעבדה ומתוך ההכרות עם המרחב והאינטראקציות הקיימות בו כל קבוצת סטודנטים תתכנן אירוע/פעולה אקטיביסטית במרחב העירוני שתענה על צרכיה של הקהילה / תעלה לסדר היום נושאים הדורשים התייחסות מתוך רצון לעורר למודעות ושינוי. כל קבוצה תתמקד באזור מסוים ותייצר תרגיל המדגים ומיישם פעולה/מופע במרחב ציבורי.

דנת תיאטרון בחינוך

Theatre in Education : Practical methods

שרה סיבוני

הסדנה תכשיר את הסטודנטים לפעולה יוצרת בתיאטרון-בחינוך. נלמד את אבני היסוד של מעבר מסיפור להצגה, נתרגל את עבודת השחקן-הפדגוג, ונחשף למתודת העבודה של הדרמה המעשית. במהלך הסדנה נרכוש כלים ונתנסה ביצירת הצגה לילדים באמצעות תרגול מגוון טכניקות תיאטרוניות וחשיפה לחומרים ספרותיים (אגדות, סיפורים עממיים, שירים ועוד). תוצרי הסדנה יוצגו במועדוניות טיפוליות בשילוב הפעלה ותרגילי דרמה מעשית כאמצעים לפיתוח דמיון יוצר, טיפוח הרגלי צפייה

ושיתוף אקטיבי של הילדים בחוויה התיאטרונית. ההתנסות במועדוניות תאפשר מפגש בלתי אמצעי בין הסטודנטים לבין הצוותים החינוכיים (קהילה).

עבודת המנחה בתיאטרון הקהילתי

The role of mentor and director in community theatre

מיכל מירון-גלפז

בקורס נכיר מקרוב את עבודתו של המנחה-הבמאי הקהילתי. נלמד את אבני היסוד של בניית מערך שיעור בתיאטרון וכיצד ניתן על בסיס זה להנחות אוכלוסיות שונות ובסגנונות שונים, נדון בסוגיות העולות בעבודה עם קבוצה ובהנחיה בקו. בסמסטר הראשון הלימוד יתבצע במסגרת כיתתית ובסמסטר השני, בנוסף לשיעור השבועי, כל זוג סטודנטים ינחה סדנא בקהילה, בליווי הנחיה אישית וקבוצתית.

עבודה עם אנשים שאינם שחקנים מקצועיים (Non-Actors)

Acting and Directing Methods for Non-Actors - Part I

מיכל מירון-גלפז

סמסטר א'

הקורס יפגיש בין שתי קהילות- הסטודנטים וקבוצה מהקהילה שיקיימו דיאלוג יצירתי באמצעות התיאטרון. תהליך העבודה עם קהילה משלב בתוכו הקניית כלים תיאטרוניים לצד שיח יצירתי אישי וחברתי. הקורס יתמקד בדיאלוג סביב נושא חברתי ויזמין את המשתתפים להשמיע את קולם באמצעות התיאטרון.

מטרות:

- לחוות תהליך עבודה של קבוצת תיאטרון קהילתי.
- לקיים דיאלוג יצירתי
- לעורר את הקבוצה למעורבות ועשייה חברתית ולהכיר בתיאטרון הקהילתי ככלי לשינוי חברתי.
- ליצור אירוע משותף של הקבוצה

השיעורים יתקיימו במשותף לקבוצת הסטודנטים ולקבוצה שתצטרף מהקהילה כאשר בשיעורים הראשונים נתמקד בהכרות ויצירת אוירה נוחה לעבודה. בהמשך נעבוד וניצור מתוך נושא חברתי שיעמוד בלב הקורס. הנושא יבחר בהתאם למבנה הקבוצה ויהיה כזה שנוגע, מעורר עניין וצורך אצל המשתתפים.

נחקור את הנושא מתוך שיח, סיפורים וחוויות אישיות ואיסוף חומרי השראה. ניצור יחד, נחפש את נקודות החיבור, את המשותף לחברי הקבוצה לצד השונה. מתוך אלה ננסח לעצמנו אמירה קבוצתית, רעיון, חזון, משאלה משהו שמייצג ומייחד את הקבוצה הזאת ביחס לנושא ומתוך רצון לבטא אמירה קבוצתית חברתית. מתוך כל אלה ניצור אירוע שיתקיים בשיעור האחרון של הסמסטר ויהיה פתוח לקהל.

דרישות הקורס

נוכחות והשתתפות פעילה בכל השיעורים.
תיעוד התהליך
כתיבת עבודת סיכום/רפלקציה על התהליך.

עבודה עם אנשים שאינם שחקנים מקצועיים (non-actors)

Acting and Directing Methods for Non-Actors - Part II

מיכל מירון- גלפז

מסטר ב'

בתיאטרון הקהילתי נדרש הבמאי-היוצר לעבוד עם אנשים מהקהילה שאינם בעלי ניסיון והכשרה כשחקנים (non actors). הקורס יתמקד בשיטות עבודה עם אנשים שאינם שחקנים מקצועיים בדגש על מתן כלים מעשיים. במרכז הקורס נעסוק

במרכיבי עבודתו של הבמאי-הדרמטורג בקהילה מזיהוי התמות העולות דרך התרגום שלהם ליצירה בימתית וכלה בעבודת הבימוי עם אנשים שאינם שחקנים מקצועיים על האתגרים והיתרונות שבכך. כמו כן יינתן דגש על גיבוש האמירה העומדת בליבה של היצירה.

מטרות הקורס:

1. לעמוד על המאפיינים הייחודיים של עבודה ויצירה עם שחקנים לא מקצועיים
2. להכיר את תפקיד הבמאי – הדרמטורג בקהילה ולהתנסות במרכיבי עבודתו.

דרישות הקורס:

1. נוכחות והשתתפות פעילה בכל השיעורים.
2. הגשת סיכום על סגנון בימוי ותרגיל מעשי
3. עבודה מסכמת
4. *צפייה בעבודה של במאי בקהילה/בהצגה קהילתית

תיאטרון, שכל, חושים

Theatre, the Mind, and the Senses

פרופ' עתי ציטרון

האם התיאטרון אמור לעורר את החושים או את המחשבה אצל צופיו? המצב הרצוי לכאורה הוא הפעלת שני הערוצים במשולב על מנת להשיג מקסימום אפקט ומשמעות. אולם מסתבר שיוצרי תיאטרון התלבטו לא מעט בשאלה זו ורבים מהם נטו להעדיף כיוון אחד על-פני משנהו. התלבטות זו אפיינה בעיקר את היוצרים החדשניים של המאות ה-19 וה-20 שביצירתם יתרכז הדיון שלנו. רבים מהם האמינו בתפקידו של התיאטרון כפורום חינוכי-פוליטי ולכן הדגישו את התוכן המילולי-רעיוני בתיאטרון שיצרו. אחרים לעומתם שאפו לסחוף את קהלם אל מערבולת חושים שתציע תחליף למציאות האנושית המתנהלת באמצעות מלים ורעיונות. התפלגות הדעות בנושא זה מעלה את הצורך בבדיקה של אמצעי השידור והקליטה המאפיינים את המדיום התיאטרוני. השאלות העקרוניות שיעלו לדיון הן:

- מהם החושים המופעלים בעת הצפייה בתיאטרון?
- מהו הקשר בין הפעלת החושים לבין תרגומם למבני משמעות?
- מה מקומה של השפה הכתובה והמדוברת בסוגי תיאטרון שונים?
- אלו שפות אחרות "מדוברות" בתיאטרון?
- כיצד מאורגנת תשומת הלב של הצופים בהתאם?
- כמה אנו חושבים בתיאטרון וכמה אנו חשים ומתרשמים? מי מן היוצרים שהתלבטו בשאלה זו כיוון יותר לשכל, ומי – לחושים?
- איך משתלבות הקליטה באמצעות חושים ובאמצעות המחשבה וכיצד מתעצבת החוויה האמנותית?
- מהם היחסים בין הנאמר על הבמה לבין הנראה והנשמע (צלילים שאינם דיבור)?

הדיון העקרוני ישתלב במסגרת דיון היסטורי ויסתמך על מפגש עם מגוון יצירות מתועדות בווידיאו ו/או בהופעות חיות. הדוגמאות שנכיר ונבדוק תהיינה בעיקר מתולדות האמנות והתיאטרון במערב במאות האחרונות, אולם ניעזר מדי פעם גם בדוגמאות מתקופות קדומות יותר ומתרבויות אחרות.

פעולת הדיבור (מתחילים)

The Act of Speaking (beginners)

פרופ' עתי ציטרון

מעבדה להגיה, קריאה מדויקת בעברית תקינה, ופרשנות של טקסט כתוב. במהלך העבודה, נשמע הקלטות של קריאות בשפות שונות, נבצע תרגילי נשימה, יציבה והיכרות עם השרירים מפיקי הדיבור. נתרגל תנועות ועיצורים, כשאנו משתמשים במשפטי איגיון שנוצרו במיוחד עבור תרגול זה. נתחיל בקריאה בקול של ספרי ילדים מנוקדים, ונמשיך עם טקסטים בלתי מנוקדים. נבחן גישות פונקציונאליות שונות של פעולת הדיבור: קריאה אמנותית של שירה ופרוזה, קריאת ידיעות חדשותיות, מכתב, נאום, הרצאה, פרסומת, פיקוד ועוד. מעל לכל, נחוה את העובדה הבסיסית, שדיבור בפני קהל הנו פעולה פרפורמטיבית לכל דבר ועניין. הסטודנטים יכינו קטעי קריאה בזוגות (אחד קורא, שני מגיב ולהיפך) משיעור לשיעור.

פעולת הדיבור (ממשיכים)

The Act of Speaking (Advanced)

פרופ' עתי ציטרון

מעבדה להגיה, שכוללת תרגילי נשימה, יציבה והיכרות עם השרירים מפיקי הדיבור, תרגול תנועות ועיצורים, תוך שימוש במשפטי איגיון. הסטודנטים יקראו קטעים של שירה ופרוזה שיבחרו בעצמם תוך התייעצות עם המורה. נלמד לעבוד עם מיקרופון, נבחר קטעי קריאה מעולם הספרות, ונקדיש תשומת לב מיוחדת לקריאה פרשנית. הסטודנטים יכינו קטעי קריאה משיעור לשיעור, ביחידים ובזוגות, כהכנה מתמשכת לקראת שיעור פתוח בתום הסמסטר וכאימון לאלה מביניהם שישתתפו בהפקות.

אלתור

Improvisation

פרופ' עתי ציטרון

גוף השחקן הפועל בחלל הוא נקודת המוצא באלתור הפיזי, המתבצע ללא מלים, אך בשילוב עם עבודה קולית. לכן נלמד תחילה להכיר את הגוף ויכולותיו, להקשיב לו, לאתגר אותו, לשכלל את שליטתנו בנשימה ובקול. אח"כ נגלה את החלל בו אנו פועלים ונתוודע למימד הזמן בעבודה. נמציא את משפטי התנועה הראשונים ונכיר את עקרונות בניית הקומפוזיציה. ניפתח גם אל הגופים האחרים הפועלים באותו מרחב ונלמד להתייחס אליהם. בהדרגה נעבור מאלתור סולו לאלתור בזוג ובקבוצה, כשהקשבה הדדית, קבלת נתונים ופיתוחם, ושחרור הדמיון מכבלי המחשבה המתכננת הם העיקר.

פיתוח מופע אישי וקבוצתי

Devising a personal performance

פרופ' עתי ציטרון

בסדנא נבדוק אפשרויות מגוונות של יצירה אישית סביב נושא מסוים ביחידים ובקבוצות, תוך לימוד הדרמטורגיה המיוחדת של הסוגה. נבחן נקודות מוצא שונות, כולל התבססות על חומרים שאינם אישיים -- טקסטים ספרותיים, חומרי עיתונות כתובים ומצולמים -- ומציאת נקודת המבט האישית לגביהם. המשתתפים יתנסו ביצירה מתוך יחסי הגוף והמרחב, אלתור חופשי,

טקסט נתון, זיכרונות אישיים, שירים ועוד. הסטודנטים יתאמנו בעריכה ובימוי חומרי מופע של חבריהם לסדנא. הם ילמדו גם לנסח בכתב את רעיונותיהם ולגבש הצעה למופע, כהכנה להגשת הצעות לפסטיבלים ואירועי תיאטרון.

הרשמה לשיעור תהיה לכל סמסטר בנפרד, עם שלוש "תחנות סיום" אפשריות:

בסיום סמסטר א' יעלו הסטודנטים את המופעים האישיים בפני חבריהם לכיתה. מבין מופעים אלה ייבחרו אחדים להמשך פיתוח בסמסטר ב'. מי שעבודתו לא תיבחר להמשך פיתוח, יסיים את לימודיו בתום סמסטר א' ויקבל ציון עבור ההשתתפות והמופע שהעלה בכיתה.

2. מי שעבודתו תיבחר להמשך פיתוח, ימשיך לסמסטר ב', בו תתנהל עבודה אישית לקראת הצגת העבודות בכיתה וקבלת משוב. בסיום סמסטר ב' יתקיים שיעור פתוח בו תוצגנה העבודות בפני קהל מצומצם. חלק מהמשתתפים יסיימו את השתתפותם בסדנא במועד זה ויקבלו ציון עבור השתתפותם במהלך שני סמסטרים והמופע שהעלו בשיעור הפתוח.

3. מספר עבודות תיבחרנה להצגה בפני קהל בתחילת שנה"ל תשע"ח. במהלך חופשת הקיץ יכנסו הסטודנטים לתהליך חזרות. פרטים על ההרשמה לשלב זה יפורסמו בהמשך.

המופע כתרופה

Performance in Healing

פרופ' עתי ציטרון

משחר קיומה פיתחה האנושות טיפול באמצעים פרפורמטיביים כתוספת או כתחליף לטיפול התרופתי. טיפול זה נעשה הן ברמה האישית והן ברמה הציבורית. בשתי הרמות מהווה הפולחן מסגרת לתהליך הריפוי או התיקון. התבנית המקודשת שלו מכילה מוסיקה וריקוד, תיאטרון פיזי, שירה אפית ודרמטית, שימוש במסכות ו/או בובות והפגנת כישורים וירטואוזיים או על-טבעיים. בפולחן מתקשרים המבצעים עם אבות אבותיהם ועם הכוחות האלוהיים והדמוניים. באמצעותם, הם מתוודעים לקלקולים שנגרמו לחברה (כגון מגיפה, בצורת, שיטפונות) או ליחיד (כגון דיכאון, עקרות, דלקת) ומבצעים פעולות לתיקונם. המרפא בטקסים המסורתיים הוא כהן הדת, הרופא או השמאן – האמן הבינתחומי המרפא באמצעות צמחי מרפא ואמנויות.

במהלך השיעור נכיר ונבחן את האקט הפולחני כפעולה מתקנת (זהו רק אחד מתפקידיו של הפולחן), כשאנו מתמקדים בתופעת השמאניזם על גילוייה המגוונים ברחבי העולם, מסיביר עד דרום אמריקה. כמו כן נבדוק את המקבילות לפעולות אלו בחברה הטכנולוגית בת ימינו ונקדיש דיון מיוחד לליצנות הרפואית ולקשר שלה לליצנות הפולחנית. הסטודנטים יתנסו ביצירת מופע פולחני בקבוצות ויגישו עבודה מסכמת.

ביצוע של טקסט דרמטי

Performing a dramatic text

פרופ' עתי ציטרון

אל הטקסט הדרמטי נגיע באמצעות ההיכרות עם פעולה, פיזית ודרמטית. אחרי שנקרא את המחזה פעמים אחדות, נלמד ונבצע את המחקר הנדרש מבמאים ושחקנים. נתמודד עם תמונות בודדות במחזה, כשתפקיד הבמאי עובר בתורנות בין הסטודנטים. ניישם את הגישה הפיזית אל הטקסט הדרמטי, בעבודה על דמות, בבניית הקונפליקט בין הפעולות של הדמויות השונות, ובתפיסת החלל. תנאי מוקדם להשתתפות בשיעור: השתתפות בשיעור אלתור (או אלתור ועבודה עם טקסט).

תנועה (שנים א-ג)

Movement in Physical Theater

נועם רובינשטיין

הסדנה נועדה לתת מענה לצורך של סטודנטים לתיאטרון במסגרת לאימון בתנועה ויצירה בתנועה. בסדנה יילמדו טכניקות שונות שירחיבו את כלי העבודה, ביניהן, כיצד לפעול מתוך אימפולסים, תנועה מתוך מערכות גוף שונות, עבודה על הקשבה ופעולה, שחרור ויזומה, וכן, התנסות בחיבור גופני, שליטה, נוכחות, דמיון וכוונה רגשית. ההתנסות תכלול תרגילי קבוצה, עבודת זוג, עבודת סולו, ועבודת פרפורמנס מול קהל.

פיתוח קול

Vocal Training in Theater

ד"ר תומר הישג

הסטודנטים בקורס ירכשו מיומנויות שירה וילמדו הפקה קולית נכונה ובריאה. בין הנושאים עליהם יושם דגש: הגשת טקסט, דיקציה, יציבה, נשימה, הגייה והפקת תנועות נכונה, כמו גם למידת מושגי יסוד מוסיקליים. בסוף שנה"ל הכיתה תקיים מופע פתוח לקהל בו יציגו את השירים עליהם עבדו במהלך השנה (שירי מקהלה, כמו גם, סולואים ודואטים).

המשכן לאמנויות ע"ש ד"ר ראובן הכט
 ביה"ס לאמנויות, החוג לתיאטרון

בית הספר לאמנויות
 School of the Arts
 مدرسة الفنون
 אוניברסיטת חיפה

Faculty of Humanities, Dr. Hecht Arts Center,
 School of the Arts, the Theatre Dept.

